

MADDİ DURAN VARLIKLAR

Slaytların hazırlanmasında faydalanılan kaynaklar şu şekildedir.

Bayazıtlı E., Çelik, O., Gürdal, K. (2016). Genel Muhasebe, 2. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi

Lazol, İ.(2012). Duran Varlıklar. Erdoğan, M. (Ed.). *Genel Muhasebe içinde* (Ünite 4). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

<https://www.kgk.gov.tr/>

<https://www.yapikredi.com.tr/>

<https://www.turmob.org.tr/>

MADDİ DURAN VARLIKLAR

Maddi duran varlıklar bilançoda duran varlıklar kısmında raporlanan gruptan birisidir.

Maddi duran varlıklar, mal veya hizmet üretimi veya arzında kullanılmak, başkalarına kiraya verilmek veya idari amaçlar çerçevesinde kullanılmak üzere elde tutulan ve bir dönemden daha fazla kullanımı öngörülen fiziki kalemlerdir.

İşletmeler maddi duran varlıkları faaliyetlerinde kullanarak ekonomik değer ortaya koyarlar. Yani işletmeler maddi duran varlıkları kullanarak gelecekte bir fayda üreterek ekonomik katkı sağlar.

MADDİ DURAN VARLIKLAR

Maddi duran varlıklar işletmenin olağan faaliyetlerinde satılmak için elde tutulan varlıkları ve *yarı mamul* ya da *ilk madde ve malzeme* şeklinde elde tutulan varlıkları kapsamaz. Bu tür varlıklar stok niteliğindedir ve stoklarla ilgili muhasebe ilkelerine tabidirler.

MADDÎ DURAN VARLIKLAR

- 250 ARAZİ ve ARSALAR
- 251 YERALTI ve YERÜSTÜ DÜZENLERİ
- 252 BİNALAR
- 253 TESİS, MAKİNE ve CİHAZLAR
- 254 TAŞITLAR
- 255 DEMİRBAŞLAR
- 256 DİĞER MADDÎ DURAN VARLIKLAR
- 257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
- 258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR
- 259 VERİLEN AVANSLAR

MADDİ DURAN VARLIKLAR

Maddi duran varlıklar ilk edinildiklerinde elde edilme maliyeti ile muhasebe kayıtlarına alınır.

Sonradan ortaya çıkan ve ilave ekonomik fayda sağlayan harcamaların da varlığın maliyetine eklenmesi gerekir.

Buna ek olarak işletmeler maddi duran varlıkların edinilmesi sırasında katlanılan ek giderleri de (tapu harcı, nakliye gideri, sigorta gideri vs.) kaydetmelidir.

Satın alma sırasında katlanılan giderlerin genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre ilgili maddi duran varlığın elde edilme maliyetine eklenmesi esastır. Ancak vergi mevzuatı, maddi duran varlıkların alımı sırasında katlanılan noter giderleri, mahkeme giderleri, tapu harçları, özel tüketim vergileri gibi ek giderlerin, ilgili varlığın maliyetine katılması ya da bunlarla ilgili dönemde doğrudan gider yazılması konusunda işletmeleri serbest bırakmıştır.

MADDİ DURAN VARLIKLAR

Maddi duran varlıklarla ilgili katlanılan ek giderlerin kaydedilmesi konusunda vergi mevzuatı muhasebe ilkelerinden ayrılmaktadır.

Örneğin bir demirbaş alımı sırasında kredi kullanan bir işletme, katlandığı borçlanma maliyetini muhasebe kuramına göre dönem gideri olarak raporlamalıdır. Ancak vergi mevzuatına göre, katlanılan borçlanma maliyetinin, demirbaşın edinildiği döneme düşen kısmı, maddi duran varlığın alış maliyetine eklenir.

İşletmeler çoğunlukla vergi mevzuatına göre muhasebeleştirme yaptıkları için bu durum muhasebe ilkelerine göre hazırlanan finansal tablolara göre farklılaşmaya neden olmaktadır.

MADDİ DURAN VARLIKLAR

Bir maddi duran varlık kaleminin maliyeti

Satın alma fiyatı
(indirimler ve ticari
iskontolar
düşüldükten sonra,
ithalat vergileri ve
iade edilmeyen alış
vergileri dâhil)

+

Ek maliyetler
(Varlığın yönetim
tarafından amaçlanan
koşullarda çalışmasını
sağlayacak duruma
getirilmesine ilişkin
her türlü maliyet)

MADDİ DURAN VARLIKLAR

		25. MADDİ DURAN VARLIKLAR		Borç		Alacak
				+		
						-

İşlem: İşletmemiz yönetim binası inşa etmek amacıyla üzerinde 2 katlı bir bina olan arsayı 80.000 TL + KDV bedelle satın almıştır. KDV bedeli peşin olarak ödenmiştir. Arsanın satın alma bedeli için ise satıcı işletmeye borçlanılmıştır. Arsanın üzerindeki eski bina yıkılacaktır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	250 Arazi ve Arsalar	80.000	
	191 İndirilecek KDV	8.000	
	100 Kasa		8.000
	329 Diğer Ticari Borçlar		80.000

Arsanın satın alma bedeli 250 ARAZİ VE ARSALAR hesabına kaydedilmiştir. Satın alma bedeli üzerinden hesaplanan % 10 oranındaki vergi 191 İNDİRİLECEK KDV hesabına kaydedilmiştir. Bu tutar KDV tahakkuk döneminde devlete ödenecek vergi borcundan indirilecek olan tutardır. KDV bedeli peşin ödendiği için 100 KASA hesabından 8.000 TL çıkış yapılmıştır. Soruda satın alma bedeli için borçlanılmıştır denmektedir. Maddi duran varlıkları satın almaktaki amaç bu varlıkları ticari faaliyetlerde kullanmak olduğu için, borçlanılarak gerçekleşen satın almalarda ilgili tutar 329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR hesabına kaydedilir.

İşlem b. Arsanın alımı sırasında peşin olarak ödenen 1000 TL alış gideri arsanın maliyetine eklenmiştir. Alış gideri KDV'ye tabidir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	250 Arazi ve Arsalar	1.000	
	191 İndirilecek KDV	100	
	100 Kasa		1.100

İşlem c. Arsanın alımı sırasında peşin olarak ödenen 1000 TL alış gideri dönem gideri olarak kaydedilmiştir. Alış gideri KDV'ye tabidir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	770 Genel Yönetim Giderleri	1.000	
	191 İndirilecek KDV	100	
	100 Kasa		1.100

İşletme alış giderini varlığın maliyetine eklemek yerine dönem gideri olarak muhasebeleştirmeyi seçerse, varlığın hangi işletme fonksiyonu ile ilişkili olduğuna bakılır. Bu soruda arsa yönetim binası inşa edilmek üzere satın alındığı için 1000 TL, 770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ hesabına kaydedilir.

İşlem d. Arsanın üzerindeki binanın yıkılması için 3.000 TL + KDV tutarında nakit ödeme yapılmıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	250 Arazi ve Arsalar	3.000	
	191 İndirilecek KDV	300	
	100 Kasa		3.300

Binanın yıkılması işlemi, arsanın kullanıma hazır duruma gelmesi için gereken bir işlemdir. Bu nedenle alış giderlerinde olduğu gibi bu tarz harcamaların maddi duran varlığın maliyetine eklenmesi gerekir.

İşlem e. Yıkılan binanın tüm parçaları 500 TL'ye hurdacıya nakit olarak satılmıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	100 Kasa	500	
	250 Arazi ve Arsalar		500

İşletme yıkılan binanın parçalarını satarak 500 TL kazanç elde etmiştir. Bu işlem arsanın maliyetini azaltan bir unsur olduğu için 250 ARAZİ VE ARSALAR hesabından 500 TL çıkış yapılarak, arsanın maliyeti azaltılmış olur.

İşlem İşletme satış mağazası olarak kullanmak üzere arsasıyla birlikte 120.000 TL + KDV bedelle bir binayı borçlanarak satın almıştır. Yapılan ödemenin 30.000 TL'si arsa için ödenmiştir. Alım sırasında peşin olarak ödenen 3.000 TL tapu gideri dönem gideri olarak kaydedilmiştir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	250 Arazi ve Arsalar	30.000	
	252 Binalar	90.000	
	191 İndirilecek KDV	12.000	
	329 Diğer Ticari Borçlar		132.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri	3.000	
	100 Kasa		3.000

İşletme binayı satış mağazası olarak kullanmak üzere satın almıştır. Yani 3.000 TL tapu harcaması *pazarlama fonksiyonuyla* ilgilidir. Bu nedenle ilgili gider 760 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ hesabına kaydedilmiştir.

İşlem. İşletmemiz yapım aşamasında olan fabrikanın inşaatını kolaylaştırmak için belediyeden izin alarak geçici bir iskele yaptırmıştır. Bunun için 100.000 TL + KDV tutarında bankadan ödeme yapılmıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	251 Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri	100.000	
	191 İndirilecek KDV	10.000	
	102 Bankalar		110.000

İşletmenin inşa ettiği her türlü park, otopark, oyun alanı, iskele, tünel, köprü gibi yapılar 251 YERALTIVE YERÜSTÜ DÜZENLERİ hesabına kaydedilir.

İşlem. İşletmemiz üretim atölyesinde kullanmak üzere 4 adet makineyi toplam 120.000 TL+KDV, 2 adet ölçüm cihazını 80.000 TL+KDV bedelle satın almıştır. KDV bedelleri nakit olarak ödenmiş, kalan tutar için ileri tarihli çek düzenlenerek işletmelere teslim edilmiştir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	253 Tesis Makine ve Cihazlar	200.000	
	191 İndirilecek KDV	20.000	
	100 Kasa		20.000
	321 Borç Senetleri -İleri tarihli çekler		200.000

Hatırlatma: İleri tarihli düzenlenen çekler muhasebenin temel kavramlarından Özün Önceliği İlkesi gereği, 103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri hesabı yerine 321 Borç Senetleri hesabına kaydedilir.

İşlem. İşletmemiz üretim atölyesinde kullanılmak üzere 50.000 TL + KDV tutarında bir çek düzenleyerek bir pikap satın almıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	254 Taşıtlar	50.000	
	191 İndirilecek KDV	5.000	
	103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri		55.000

İşletmenin faaliyetlerinde kullanmak üzere satın aldığı kamyonet, pikap, iş makinesi gibi her türlü taşıt 254 TAŞITLAR hesabına kaydedilir.

TAŞITLARLA İLGİLİ ÖZEL DURUM

Binek otomobiller, esas itibarıyla insan taşımak üzere imal edilmiş (87.02 pozisyonuna girenler hariç) (steysin vagonlar ve yarış arabaları dâhil) hem insan hem eşya taşıyabilen motorlu araçlar gibi çok amaçlı araçları kapsamaktadır.

KDV Kanunu'nun 30/d maddesine göre; Gelir ve Kurumlar Vergisi Kanunlarına göre kazancın tespitinde indirimi kabul edilmeyen giderler dolayısıyla ödenen katma değer vergisi, mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan katma değer vergisinden indirilmez.

Binek otomobillerde indirim konusu yapılamayan KDV'nin ilgili taşıtın maliyetine eklenmesi gerekir ancak Maliye Bakanlığı bu tutarın dönem gideri olarak yazılmasına da izin vermektedir.

İşlem. İşletmemiz üretim atölyesi çalışanları tarafından kullanılmak üzere 50.000 TL + KDV tutarında bir çeki karşı işletmeye ciro ederek bir binek otomobil satın almıştır. İndirim konusu yapılamayan KDV, taşıtın maliyetine eklenmiştir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	254 Taşıtlar	55.000	
	101 Alınan Çekler		55.000

İşlem. İşletmemiz üretim atölyesi çalışanları tarafından kullanılmak üzere 50.000 TL + KDV tutarında bir çeki karşı işletmeye ciro ederek bir binek otomobil satın almıştır. İndirim konusu yapılamayan KDV, gider olarak kaydedilmiştir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	254 Taşıtlar	50.000	
	730 Genel Üretim Giderleri	5.000	
	101 Alınan Çekler		55.000

İşlem. İşletmemiz yönetim binasında kullanmak üzere 700 TL + KDV bedelle mikrodalga fırını peşin olarak satın almıştır. Mikrodalga fırının değeri çok düşük olduğu için dönem gideri olarak muhasebeleştirilmiştir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	770 Genel Yönetim Giderleri	700	
	191 İndirilecek KDV	70	
	100 Kasa		770

Satın alınan mikrodalga fırın aslında bir demirbaştır. İşletmenin kullandığı *masa, sandalye gibi ofis malzemeleri, bilgisayar, buzdolabı, televizyon gibi fiziksel varlıklar* da demirbaş olarak değerlendirilir.

Vuk 313. Maddede yer alan düzenleme doğrultusunda belirli bir tutarı aşmayan demirbaşlar varlık olarak kaydedilmek yerine doğrudan gider olarak yazılabilir. Bu tutar her yıl Maliye Bakanlığı tarafından belirlenir. Örneğin 2022 yılı için bu sınır 2.000 TL'dir.

İşlem. İşletmemiz satış departmanında kullanılmak üzere toplam 80.000 TL+KDV değerinde 2 adet bilgisayar, toplam 30.000 TL+KDV değerinde 5 adet akıllı yazı tahtası satın almıştır. İşletmemiz ödeme için 8 ay vadeli bir çek düzenleyerek (ileri tarihli) karşı işletmeye teslim etmiştir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	255 Demirbaşlar -2 adet masa: 80.000 TL -5 adet akıllı yazı tahtası: 30.000 TL	110.000	
	191 İndirilecek KDV	11.000	
	321 Borç Senetleri -İleri tarihli çekler		121.000

İşletme faaliyetlerinin yürütülmesinde kullanılan her türlü büro makina ve cihazları ile döşeme, masa, koltuk, dolap gibi büro mobilyaları 255 Demirbaşlar hesabında kayıt altına alınır. İşletme ayrıca demirbaşların kullanıldığı bölümleri veya mobilya, bilgisayar, iletişim aracı gibi demirbaş cinslerini yardımcı hesaplarda gösterebilir.

YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR

Bazı maddi duran varlıkların kullanıma hazır hale gelmesi için belirli bir süre geçmesi gerekebilir. Bu süre içinde ilgili varlıklarla ilgili katlanılan maliyetler, maddi duran varlık kullanıma hazır hale gelene kadar, ayrı bir hesapta izlenir.

258 Yapılmakta Olan Yatırımlar hesabı, İşletmelerde yapımı süren ve yapımları tamamlandığında ilgili bütçenin duran varlık hesabına aktarılacak olan her türlü araç gerecin yanı sıra işçilik ve giderlerin izlendiği hesaptır.

İlgili maddi duran varlığın yapımı tamamlanınca 258 Yapılmakta Olan Yatırımlar hesabı ters kayıtla kapatılır, tutar, ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılır.

İşlem. İşletmemiz bir yönetim binası inşa edecektir. Binanın yapım aşamaları aşağıdaki şekildedir:

a. 300.000 TL + KDV tutarında bankadan ödeme yapılarak binanın iskeleti tamamlanmıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	258 Yapılmakta Olan Yatırımlar	300.000	
	191 İndirilecek KDV	30.000	
	102 Bankalar		330.000

b. Binanın boya işleri için 80.000 TL + KDV tutarında nakit ödeme yapılmıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	258 Yapılmakta Olan Yatırımlar	80.000	
	191 İndirilecek KDV	8.000	
	100 Kasa		88.000

c. Bina tesisatı ve asansör için 70.000 TL + KDV tutarında borçlanılmıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	258 Yapılmakta Olan Yatırımlar	70.000	
	191 İndirilecek KDV	7.000	
	329 Diğer Ticari Borçlar		77.000

Tüm bu aşamalardan sonra yönetim binası kullanıma hazır duruma gelmiştir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	252 Binalar	450.000	
	258 Yapılmakta Olan Yatırımlar		450.000

MADDİ DURAN VARLIKLARDA VERİLEN AVANSLAR

Maddi duran varlıklara anında ulaşılamaması durumunda işletme sipariş verme yolunu seçebilir. Karşı işletme belirli bir ücretin önceden alınması karşılığında siparişi gerçekleştirebilir. Böyle bir durumda işletme avans ödemesi yapar.

Avans bir ön ödemedir ve sipariş veren işletme açısından bir alacak hakkıdır. Ancak bu alacak hakkı işletmeye nakit olarak değil bir maddi duran varlık olarak geri döner. Bu nedenle maddi duran varlık siparişlerinde ödenen avans tutarı, bir maddi duran varlık kalemi olan 259 VERİLEN AVANSLAR hesabına kaydedilir. İşletme, siparişlerinden kaynaklanan sorumluluğunu ise nazım hesaplarda izleyebilir.

İşlem. İşletmemiz üretim atölyesinde kullanmak üzere 100.000 TL değerinde bir cihaz siparişi vermiştir. Siparişe ilişkin 30.000 TL tutarında avans işletmenin bankasından ödenmiştir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	259 Verilen Avanslar	30.000	
	102 Bankalar		30.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	9XX Nazım Hesap -Verilen Siparişler	100.000	
	9XX Nazım Hesap -Verilen Siparişlerden Borçlar		100.000

İşlem.b. Sipariş edilen 100.000 TL +KDV bedelindeki cihaz işletmemize ulaşmıştır. İşletmemiz avans tutarını düştüktan sonra kalan tutar için bir çek düzenleyerek karşı işletmeye teslim etmiştir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	253 Tesis Makine ve Cihazlar	100.000	
	191 İndirilecek KDV	10.000	
	259 Verilen Avanslar		30.000
	103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri		80.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	9XX Nazım Hesap -Verilen Siparişlerden Borçlar	100.000	
	9XX Nazım Hesap -Verilen Siparişler		100.000

MADDİ DURAN VARLIKLARIN KULLANIMI SIRASINDA KATLANILAN GİDERLER

Hasılat Harcamaları: Maddi
duran varlıkların faaliyetlerini
sorunsuz sürdürmesi için
katlanılan faaliyet (işletim) ve
normal bakım-onarım giderleri

Sermaye Harcamaları: Maddi
duran varlığın değerini artırıcı,
varlıklara yeni nitelikler ve
fonksiyonlar kazandırıcı, ilgili
varlığın faydalı ömrünü uzatan
harcamalar

Varlığın kullanıldığı işletme fonksiyonuna
göre *Faaliyet Gideri* olarak kaydedilir.

İlgili *maddi duran varlığın maliyetine*
eklenir

İşlem. İşletme yönetim faaliyetlerinde kullandığı binasının yıllık bakım-onarım harcamaları için 30.000 TL+KDV bedelinde bankadan ödeme yapmıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	770 Genel Yönetim Giderleri	30.000	
	191 İndirilecek KDV	3.000	
	102 Bankalar		33.000

Yapılan harcama binanın rutin bakım-onarım faaliyetleriyle ilgilidir ve hasılat harcaması olarak değerlendirilir. İşletme binayı yönetim faaliyetlerinde kullandığı için katlanılan gider de 770 Genel Yönetim Gideri olarak kaydedilmiştir.

İşlem. İşletme yönetim faaliyetlerinde kullandığı binasının tüm iç tesisatını yenilemiş ve mantolama işlemlerini yaptırmıştır. Ayrıca binaya asansör tesisatı eklenmiştir. Yapılan toplam harcama 200.000 TL+KDV değerindedir. Harcama binanın değerini artırıcı niteliktedir. Ödeme çek keşide edilerek yapılmıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	252 Binalar	200.000	
	191 İndirilecek KDV	20.000	
	103 Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri		220.000

Yapılan harcama binanın rutin bakım-onarım faaliyetleri dışındadır ve binada değer artışı yaşanmıştır. Bu nedenle yapılan harcama binanın maliyetine eklenmiştir.

MADDİ DURAN VARLIKLARIN BİLANÇO TARİHİNDE ÖLÇÜLMESİ

Maddi duran varlıklar bir yıldan daha uzun süre işletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilir ve kullanıldıkça yıpranırlar. Dönem sonlarında maddi duran varlıkların yıpranan kısımlarının gidere dönüştürülmesi gerekir. Maddi duran varlıkların yıpranan ve işletmeye artık fayda sağlamayacak kısımlarının gidere dönüştürülmesinin yolu ilgili maddi duran varlıkla ilgili amortisman ayırmaktır.

Amortisman maddi duran varlıkların kullanılmalarından dolayı yıpranmaları ve eskimeleriyle ortaya çıkan değer azalışlarını ve teknolojik gelişmeler nedeniyle demode olmaktan kaynaklanan değer düşüşlerini ifade eder. Tekdüzen Muhasebe Sistemi'nde maddi ve maddi olmayan duran varlıklar için **amortisman**, özel tükenmeye tabi varlıklar için **tükenme payı** kavramı benimsenmiştir. Bazı görüşlere göre maddi duran varlıklar için **amortisman**, maddi olmayan duran varlıklar için **itfa**, özel tükenmeye tabi varlıklar için **tükenme payı** kavramı daha uygundur.

Her bir döneme ilişkin amortisman gideri, gelir tablosu ile ilişkilendirilir. Çünkü varlığın faydası tükenen kısmı gider yazıldığında, bu gider gelir tablosunda raporlanır.

AMORTİSMAN

Bir maddi duran varlığın **önemli bir parçası**, maddi duran varlıktan **farklı bir faydalı ömre sahip olabilir** ve/veya bu parça için maddi duran varlık için kullanılan amortisman yönteminden **farklı bir amortisman yöntemi kullanılması gerekli olabilir**.

Bu durumda bu tür önemli parçalar ayrı bir şekilde amortismanına tâbi tutulur. Örneğin, bir uçağın gövdesi ve motoru ayrı şekilde amortismanına tabi tutulur.

İşletme maddi duran varlık kaleminin bazı parçalarını ayrı olarak amortismanına tabi tuttuğu kapsamda, kalemin kalan kısmını da amortismanına tabi tutar. Kalan kısım, kalemin tek başına önemli olmayan parçalarından oluşur. İşletmenin bu parçalar için değişen beklentileri olması durumunda, kalan kısma ilişkin amortismanın ilgili tüketim alışkanlıkları ve/veya yararlı ömrü doğru olarak yansıtacak şekilde gerçekleştirilmesi için tahmin teknikleri kullanılabilir.

Arazi ve arsaların faydalı ömürleri sınırsız olduğu için bu varlıklar için amortisman ayrılmaz!

AMORTİSMAN

Amortisman hesaplaması yapmak için maddi duran varlığın kullanıma hazır durumda olması gerekir. Dolayısıyla henüz yapımı tamamlanmamış ve kullanabilir durumda olmayan *258 Yapılmakta Olan Yatırımlar* için amortisman ayrılmaz!

Kullanıma hazır olduğu halde çeşitli nedenlerle kullanılmayan maddi duran varlıklar için amortisman ayrılmaya devam eder. Örneğin üretim tesisindeki bir makine 1 yıl boyunca kullanılmadan atölyede beklese dahi yıl sonunda amortisman ayrılır. Ancak ayrılan amortisman bir ***faaliyet gideri*** olarak değil ***zarar*** olarak raporlanır.

Amortisman hesaplanırken işletme şu bilgilere ihtiyaç duyar.

Maddi duran varlığın elde edilme maliyeti

Satın alma fiyatı + ek maliyetler

Hurda Değer

Bir maddi duran varlığın ekonomik ömrünün sonunda satılması durumunda elde edilmesi beklenen tutardan, tahmini satış maliyetlerinin düşülmesiyle hesaplanan değerdir. Uygulamada, bir varlığın hurda değeri genellikle değersiz ve dolayısıyla amortismanına tabi tutarın hesaplanmasında önemsizdir.

Faydalı Ömür

Bir maddi duran varlığın işletme tarafından kullanılması beklenen süreyi veya ilgili varlıktan elde edilmesi beklenen üretim/iş sayısını ifade eder. Yıl, ay gibi zaman dilimleri, faaliyet dönemleri, çalışma saatleri, üretim miktarı esas alınarak faydalı ömür tanımlanabilir.

Amortisman hesaplanırken işletme şu bilgilere ihtiyaç duyar.

Faydalı Ömür

Bir varlığın faydalı ömrü, varlığın teknik olarak kullanılabileceği süreden farklı olabilir. Örneğin bir makine teknik olarak 20 yıl kullanılabilecekken 10.yıldan sonra bakım-onarım maliyetleri çok yükseliyorsa bu makinenin ekonomik ömrü aslında 10 yıldır. Ancak işletme kendi üretim miktarına bağlı olarak 8 yıl faydalı ömür belirleyebilir.

Finansal raporlamanın gerçeğe uygun şekilde yapılabilmesi için işletmelerin belirli aralıklarla maddi duran varlıkların faydalı ömürlerini gözden geçirmeleri ve gerekli durumda güncelleme yapmaları gerekir. Böylece varlığın kalan değeri, yeni faydalı ömre sistematik şekilde dağıtılır.

Faydalı ömür işletmeler tarafından belirlenir. Yani faydalı ömrün standart bir süresi yoktur. Ancak Türkiye'deki işletmelerin çoğu VUK çerçevesinde Maliye Bakanlığı'nın belirlediği amortisman oranlarını kullanır. Bu durum işletmelerin gerçeğe uygun finansal raporlama yapmaları önünde bir engeldir.

Amortisman hesaplanırken işletme şu
bilgilere ihtiyaç duyar.

Maddi duran
varlığın elde
edilme maliyeti

—

Hurda Değer

=

Amortisman Tâbi Tutar
(Amortisman Matrahı)

AMORTİSMAN HESAPLAMA YÖNTEMLERİ

```
graph TD; A[AMORTİSMAN HESAPLAMA YÖNTEMLERİ] --> B[Üretim Miktarı Yöntemi]; A --> C[Eşit Tutarlar Yöntemi (Doğrusal Amortisman Yöntemi)]; A --> D[Azalan Bakiyeler Yöntemi];
```

Üretim Miktarı
Yöntemi

Eşit Tutarlar Yöntemi (Doğrusal
Amortisman Yöntemi)

Azalan Bakiyeler
Yöntemi

AMORTİSMAN HESAPLAMA YÖNTEMLERİ

Üretim Miktarı Yöntemi

Üretim miktarı yönteminde beklenen kullanım ya da üretim miktarı üzerinden amortisman ayrılır.

Üretim miktarı yöntemi uygulamada yaygın olarak kullanılmamaktadır. Türkiye’de vergi mevzuatına göre de yöntemi kullanmak mümkün değildir. Ancak muhasebe standartlarına göre finansal raporlama yapan işletmeler yöntemi kullanabilir.

İşlem. İşletmemizin üretim faaliyetlerinde kullanmak üzere satın aldığı vincin maliyeti 300.000 TL'dir. Hurda değer 50.000 TL olacağı tahmin edilmektedir. Vincin toplam çalışma süresi ortalama 120.000 saattir. 2023 yılında vincin çalıştığı süre 15.000 saattir. Buna göre 2023 yılında ayrılacak amortisman gideri;

Amortisman tâtbi tutar = Satın alma maliyeti – Hurda değer

Amortisman tâtbi tutar = 300.000 – 50.000 = 250.000 TL

2023 yılı için ayrılacak amortisman tutarı = 250.000 x (15.000/120.000) = 31.250 TL

AMORTİSMAN HESAPLAMA YÖNTEMLERİ

Eşit Tutarlar Yöntemi (Doğrusal Amortisman Yöntemi - Normal Amortisman Yöntemi)

Bu yöntemde varlığın amortismanına tâbi tutarı yani amortisman matrahı, varlığın faydalı ömrü boyunca eşit şekilde amorti edilir. Maddi duran varlığın her dönem eşit şekilde yıprandığı düşünülüyorsa bu yöntemi kullanmak daha uygundur.

İşlem. İşletmemizin yönetim faaliyetlerinde kullanmak üzere satın aldığı demirbaşın maliyeti 200.000 TL'dir. Hurda değer 20.000 TL olacağı tahmin edilmektedir. İşletme demirbaşın faydalı ömrünün 4 yıl olacağını öngörmekte ve eşit tutarlar yöntemine göre amortisman yöntemini kullanmaktadır.

Amortisman Matrahı = Satın alma maliyeti – Hurda değer
Amortisman Matrahı = 200.000 – 20.000 = 180.000 TL

Amortisman Tutarı = $\frac{\text{Amortisman Matrahı}}{\text{Faydalı Ömür}}$

Amortisman Tutarı = $\frac{\text{Amortisman Matrahı}}{\text{Faydalı Ömür}} = \frac{180.000}{4} = 45.000$ TL

Yıl	Amortisman Matrahı	Dönemin Amortisman Gideri	Birikmiş Amortisman	Varlığın Defter Değeri
1	180.000	45.000	45.000	155.000
2	180.000	45.000	90.000	110.000
3	180.000	45.000	135.000	65.000
4	180.000	45.000	180.000	20.000

Hurda
Değer

İşlem. İşletmemizin yönetim faaliyetlerinde kullanmak üzere satın aldığı demirbaşın maliyeti 200.000 TL'dir. Hurda değer olmadığı varsayılmıştır. İşletme demirbaşın faydalı ömrünün 4 yıl olacağını öngörmekte ve eşit tutarlar yöntemine göre amortisman yöntemini kullanmaktadır.

Amortisman Matrahı = Satın alma maliyeti – Hurda değer
Amortisman Matrahı = 200.000 – 0 = 200.000 TL

Amortisman Tutarı = $\frac{\text{Amortisman Matrahı}}{\text{Faydalı Ömür}}$

Amortisman Tutarı = $\frac{\text{Amortisman Matrahı}}{\text{Faydalı Ömür}} = \frac{200.000}{4} = 50.000$ TL

Amortisman Oranı = $\frac{1}{\text{Faydalı Ömür}}$

Aslında amortisman matrahı ile amortisman oranı çarpılarak da amortisman tutarı hesaplanabilir.

Yıl	Amortisman Matrahı	Dönemin Amortisman Gideri	Birikmiş Amortisman	Varlığın Defter Değeri
1	200.000	50.000	50.000	150.000
2	200.000	50.000	100.000	100.000
3	200.000	50.000	150.000	50.000
4	200.000	50.000	200.000	0

Maliye Bakanlığı'nın önerdiği faydalı ömürleri kullanarak amortisman ayıran işletmeler, faydalı ömür bitse dâhi varlığı kullanmaya devam etmek isteyebilirler. Bu durumda işletmeler son yıl defter değeri için tamamını amortisman gideri olarak ayırmak yerine, çok düşük bir tutarı bırakacak şekilde amortisman ayırırlar. Böylece ilgili maddi duran varlık temsili bir değerle bilançoda raporlanmaya devam eder. Buna **varlığın iz bedeli ile izlenmesi** denir.

Yıl	Amortisman Matrahı	Dönemin Amortisman Gideri	Birikmiş Amortisman	Varlığın Defter Değeri
1	200.000	50.000	50.000	150.000
2	200.000	50.000	100.000	100.000
3	200.000	50.000	150.000	50.000
4	200.000	49.000	199.000	1.000

Demirbaş iz bedeli ile raporlanmaya devam eder.

AMORTİSMAN HESAPLAMA YÖNTEMLERİ

Azalan Bakiyeler Yöntemi

Bu yöntemde hesaplanan amortisman oranı, eşit tutarlar yöntemine göre hesaplanan amortisman oranının 2 katıdır. Diğer bir fark ise, bu yöntemde her yıl kalan defter değeri üzerinden yeni amortisman tutarı hesaplanır.

Bu yöntemi kullanan işletmelerde, maddi duran varlık için ilk yıllarda daha yüksek tutarda amortisman ayrılır, yıllar içinde ayrılan amortisman tutarı giderek azalır. Son yıl ise kalan defter değerinin tamamı amortisman gideri olarak ayrılır. Örneğin teknolojik gelişmelerin hızlı yaşandığı sektörlerde varlıklar hızlı şekilde değer kaybeder çünkü bir üst modeli hızla piyasaya sunulur.

İşlem. İşletmemizin ARGE faaliyetlerinde kullanmak üzere satın aldığı cihazın maliyeti 400.000 TL'dir. Hurda değer olmadığı varsayılmaktadır. İşletme cihazın faydalı ömrünün 5 yıl olacağını öngörmekte ve azalan bakiyeler yöntemine göre amortisman ayırmaktadır.

Amortisman Matrahı = Satın alma maliyeti – Hurda değer
Amortisman Matrahı = 400.000 – 0 = 400.000 TL

$$\text{Amortisman Oranı} = \frac{1}{\text{Faydalı Ömür}} \times 2 = \frac{1}{5} \times 2 = 0,40 (\%40)$$

Her yıl defter değerinin %40'ı kadar amortisman tutarı hesaplanacaktır.

Varlığın Defter Değeri = 400.000 – Birikmiş Amortisman

Yıl	Amortisman Matrahı	Dönemin Amortisman Gideri	Birikmiş Amortisman	Varlığın Defter Değeri
1	400.000	160.000 (400.000 x 0,40)	160.000	240.000
2	240.000	96.000 (240.000 x 0,40)	256.000	144.000
3	144.000	57.600 (144.000 x 0,40)	313.600	86.400
4	86.400	34.560 (86.400 x 0,40)	348.160	51.840
5	51.840	51.840	400.000	0

KIST AMORTİSMAN UYGULAMASI

Kıst amortisman uygulamasında duran varlığın aktife girdiği tarih dikkate alınır. Varlığın satın alındığı ay tam alınarak, yılın kalan ayları için **amortisman** hesaplanır. **Kıst amortisman uygulaması** VUK açısından sadece binek otomobillerle sınırlıdır. Binek otomobilleri için **amortisman** süresinin başlatılmasında 4108 sayılı kanunda özel bir düzenleme mevcuttur. Buna göre, binek otomobilleri için (faaliyetleri binek otomobillerin kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi ile ilgili bulunan işletmelerin, bu işte kullandıkları otomobilleri hariç) **amortisman** süresi, söz konusu otomobilin aktife girdiği ay (girdiği ay tam alınmak suretiyle) başlar. Bu uygulamaya **Kıst Amortisman** denir. İlk yıl gider yazılmayan kısım, varlığın faydalı ömrünün son yılında gider olarak kaydedilir.

Aslında Türkiye’de yalnızca binek otomobilleri için geçerli olan kıst amortisman uygulaması Muhasebe Kuramı açısından genel bir ilkedir. Yani muhasebe standartlarına göre bütün amortisman tabi varlıkların amorti edilmesinde kıst amortisman uygulaması söz konusudur. Maddi duran varlık yılın hangi günü kullanıma hazır hale gelmişse, ilgili günden itibaren başlanarak amortisman ayrılır. Ancak işletmeler genelde maddi duran varlığın satın alındığı aydan başlayarak (gün hesaplamaaksızın) amortisman ayırırlar. Faydalı ömrün son yılında ise yine varlığın kullanıldığı ay dikkate alınarak amortisman ayrılır. Burada önemli olan faydalı ömür hesaplaması yapılırken takvim yılına değil, **varlığın kullanıldığı gerçek süreye** bakılması gerektir.

KIST AMORTİSMAN UYGULAMASI

Türkiye’de vergi mevzuatı ise maddi duran varlıkların yılın hangi gününde (ayında) edinildiğine bakılmaksızın, edinme yılının tamamı için amortisman ayrılmasını öngörür. Yani işletmeler ilgili maddi duran varlığı Aralık ayında dahi edinseler, dönem sonunda 1 yıllık amortisman ayırırlar.

Yine Türkiye’de vergi mevzuatındaki kıst amortisman uygulamasında, faydalı ömür, varlığın kullanıldığı toplam süreye bakılmaksızın takvim yılı ile sınırlandırılmıştır. Bu nedenle ilk yıl eksik ayrılan amortismanın tamamı, son takvim yılında amortisman gideri olarak kaydedilir.

İşlem. İşletmemiz 5 Ekim tarihinde 300.000 TL+KDV bedelle peşin ödeme yaparak bir binek otomobili satın almıştır. Faydalı ömür 5 yıl, hurda değer önemsizdir. İşletme eşit tutarlar yöntemine göre amortisman ayırmaktadır.

Yıl	Amortisman Matrahı	Dönemin Amortisman Gideri	Birikmiş Amortisman	Varlığın Defter Değeri
1	300.000	15.000	15.000	285.000
2	300.000	60.000	75.000	225.000
3	300.000	60.000	135.000	165.000
4	300.000	60.000	195.000	105.000
5	300.000	105.000	300.000	0

İşletme ilk yıl, 3 aylık dönem için (Ekim-Kasım-Aralık) amortisman ayırmıştır. Ancak vergi mevzuatında faydalı ömür takvim yılına göre belirlendiği için, 5. takvim yılında varlığın tamamı amorti edilmiştir. Yani son yıl, maddi duran varlık sanki 12+9 ay kullanılmış gibi görünmektedir.

İşlem. İşletmemiz 5 Ekim tarihinde 300.000 TL+KDV bedelle peşin ödeme yaparak bir binek otomobili satın almıştır. Faydalı ömür 5 yıl, hurda değer önemsizdir. İşletme eşit tutarlar yöntemine göre amortisman ayırmaktadır.

Yıl	Amortisman Matrahı	Dönemin Amortisman Gideri	Birikmiş Amortisman	Varlığın Defter Değeri
1	300.000	15.000	15.000	285.000
2	300.000	60.000	75.000	225.000
3	300.000	60.000	135.000	165.000
4	300.000	60.000	195.000	105.000
5	300.000	60.000	255.000	45.000
6	300.000	45.000	300.000	0

Muhasebe kuramına göre yapılması gereken kayıt daha farklıdır. Burada faydalı ömür olan 5 yıl, varlığın kullanıldığı süreye göre belirlenmiştir. Bakıldığında varlık 5 yıl yani 60 ay kullanılmıştır. Ancak bunun 9 aylık kısmı 6. takvim yılına sarmıştır.

AMORTİSMAN GİDERLERİNİN KAYDEDİLMESİ

```
graph TD; A[AMORTİSMAN GİDERLERİNİN KAYDEDİLMESİ] --> B[Direkt Kayıt Yöntemi]; A --> C[Endirekt Kayıt Yöntemi];
```

Direkt Kayıt Yöntemi

Endirekt Kayıt Yöntemi

AMORTİSMAN GİDERLERİNİN KAYDEDİLMESİ

Direkt Kayıt Yöntemi

Bu yöntemde her yıl hesaplanan amortisman tutarı, maddi duran varlığın hizmet sunduğu işletme fonksiyonuna gider olarak kaydedilir ve bu tutar maddi duran varlığın maliyetinden indirilir. Yani hangi maddi duran varlık için amortisman ayrılıyorsa, o maddi duran varlığın maliyeti azaltılır.

İşlem. İşletme yönetim departmanında kullandığı ve 100.000 TL maliyetle edindiği bir demirbaş için eşit tutarlar yöntemine göre amortisman ayırmaktadır. Öngörülen faydalı ömür 4 yıl, hurda değeri önemsizdir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
1 . yıl	770 Genel Yönetim Giderleri	25.000	
	255 Demirbaşlar		25.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
2. yıl	770 Genel Yönetim Giderleri	25.000	
	255 Demirbaşlar		25.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
3. yıl	770 Genel Yönetim Giderleri	25.000	
	255 Demirbaşlar		25.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
4. yıl	770 Genel Yönetim Giderleri	25.000	
	255 Demirbaşlar		25.000

255 Demirbaşlar	
100.000	25.000

255 Demirbaşlar	
100.000	25.000
	25.000

255 Demirbaşlar	
100.000	25.000
	25.000
	25.000

255 Demirbaşlar	
100.000	25.000
	25.000
	25.000
	25.000

AMORTİSMAN GİDERLERİNİN KAYDEDİLMESİ

```
graph TD; A[AMORTİSMAN GİDERLERİNİN KAYDEDİLMESİ] --> B[Endirekt Kayıt Yöntemi]; B --> C[Bu yöntemde her yıl hesaplanan amortisman tutarı, maddi duran varlığın hizmet sunduğu işletme fonksiyonuna gider olarak kaydedilir ve bu tutar ayrıca bir düzenleyici hesapta kaydedilir. Maddi duran varlığın türüne bakılmaksızın ayrılan tüm amortisman tutarları 257 Birikmiş Amortismanlar hesabına kaydedilir.];
```

Endirekt Kayıt Yöntemi

Bu yöntemde her yıl hesaplanan amortisman tutarı, maddi duran varlığın hizmet sunduğu işletme fonksiyonuna gider olarak kaydedilir ve bu tutar ayrıca bir düzenleyici hesapta kaydedilir. Maddi duran varlığın türüne bakılmaksızın ayrılan tüm amortisman tutarları 257 Birikmiş Amortismanlar hesabına kaydedilir.

İşlem. İşletme yönetim departmanında kullandığı ve 100.000 TL maliyetle edindiği bir demirbaş için eşit tutarlar yöntemine göre amortisman ayırmaktadır. Öngörülen faydalı ömür 4 yıl, hurda değeri önemsizdir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
1 . yıl	770 Genel Yönetim Giderleri	25.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		25.000

257 Birikmiş Amortismanlar	
	25.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
2 . yıl	770 Genel Yönetim Giderleri	25.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		25.000

257 Birikmiş Amortismanlar	
	25.000
	25.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
3 . yıl	770 Genel Yönetim Giderleri	25.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		25.000

257 Birikmiş Amortismanlar	
	25.000
	25.000
	25.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
4 . yıl	770 Genel Yönetim Giderleri	25.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		25.000

257 Birikmiş Amortismanlar	
	25.000
	25.000
	25.000
	25.000

İşlem. İşletme yönetim departmanında kullandığı ve 100.000 TL maliyetle edindiği bir demirbaş için eşit tutarlar yöntemine göre amortisman ayırmaktadır. Öngörülen faydalı ömür 4 yıl, hurda değeri önemsizdir.

255 Demirbaşlar
100.000

257 Birikmiş Amortismanlar
25.000

İşletmenin bilanço hesaplarında 4 yıl boyunca 255 Demirbaşlar hesabı 100.000 TL olarak raporlanır. **Faydalı ömrün sonunda ise 255 Demirbaşlar hesabı ile 257 Birikmiş Amortismanlar hesabı karşılıklı olarak kapatılır.** Böylece ilgili varlık hesabı ve onun düzenleyici hesabı finansal kayıtlardan çıkmış olur.

257 Birikmiş Amortismanlar
25.000
25.000

257 Birikmiş Amortismanlar
25.000
25.000
25.000

257 Birikmiş Amortismanlar
25.000
25.000
25.000
25.000

Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
257 Birikmiş Amortismanlar	100.000	
255 Demirbaşlar		100.000

AMORTİSMAN BİLGİLERİNİN GÜNCELLENMESİ

Sermaye Harcamaları
Sonrası Maliyet
Bedelinde Yaşanan Artış

Faydalı Ömrün Değişmesi

Maddi duran varlığın değerini artırıcı nitelikte olan sermaye harcamaları, bilançoda maddi duran varlığın maliyet bedelinin artması anlamına gelir. Dolayısıyla sermaye harcamaları amortisman matrahını değiştirir. Bu durumda amortisman tutarları da değişecektir.

İşlem. İşletmenin pazarlama faaliyetlerinde kullandığı, 200.000 TL maliyetle kayıtlı olan ve 5 yıl faydalı ömrü bulunan bir taşıt aracı için, 3 yıl boyunca eşit tutarlar yöntemine göre amortisman ayrılmıştır. 4. yıl taşıt aracının motoru 40.000 TL+KDV bedelle peşin ödeme yapılarak yenilenmiştir. Yapılan harcama taşıtın faydalı ömrünü değiştirmemiştir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
1 . yıl	760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Gideri	40.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		40.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
2 . yıl	760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Gideri	40.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		40.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
3 . yıl	760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Gideri	40.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		40.000

3. yıl sonunda ayrılan toplam amortisman tutarı 120.000 TL, varlığın defter değeri ise 80.000 TL olacaktır.

İşlem. İşletmenin pazarlama faaliyetlerinde kullandığı, 200.000 TL maliyetle kayıtlı olan ve 5 yıl faydalı ömrü bulunan bir taşıt aracı için, 3 yıl boyunca eşit tutarlar yöntemine göre amortisman ayrılmıştır. 4. yıl taşıt aracının motoru 40.000 TL+KDV bedelle peşin ödeme yapılarak yenilenmiştir. Yapılan harcama taşıtın faydalı ömrünü değiştirmemiştir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	254 Taşıtlar	40.000	
	191 İndirilecek KDV	4.000	
	100 Kasa		44.000

Taşıtın motorunun yenilenmesi için yapılan 40.000 TL'lik harcama, varlığın defter değerini yeniden 120.000 TL'ye çıkarır. Dolayısıyla yeni amortisman matrahı 120.000 TL olacaktır. İşletme kalan 2 yıllık faydalı ömür boyunca 120.000 TL'lik maliyetin tamamını giderleştirmelidir. O halde yeni amortisman tutarı 60.000 TL olacaktır

İşlem. İşletmenin pazarlama faaliyetlerinde kullandığı, 200.000 TL maliyetle kayıtlı olan ve 5 yıl faydalı ömrü bulunan bir taşıt aracı için, 3 yıl boyunca eşit tutarlar yöntemine göre amortisman ayrılmıştır. 4. yıl taşıt aracının motoru 40.000 TL+KDV bedelle peşin ödeme yapılarak yenilenmiştir. Yapılan harcama taşıtın faydalı ömrünü değiştirmemiştir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
4 . yıl	760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Gideri	60.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		60.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
5. yıl	760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Gideri	60.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		60.000

Taşıtın motorunun yenilenmesi için yapılan 40.000 TL'lik harcama, varlığın defter değerini yeniden 120.000 TL'ye çıkarır. Dolayısıyla yeni amortisman matrahı 120.000 TL olacaktır. İşletme kalan 2 yıllık faydalı ömür boyunca 120.000 TL'lik maliyetin tamamını giderleştirmelidir. O halde 4. ve 5. yıl ayrılacak amortisman tutarı 60.000 TL olacaktır.

AMORTİSMAN BİLGİLERİNİN GÜNCELLENMESİ

Sermaye Harcamaları
Sonrası Maliyet
Bedelinde Yaşanan Artış

Faydalı Ömrün Değişmesi

Sermaye harcamaları varlığın faydalı ömrünü de değiştirebilir. Ya da çeşitli nedenlerle işletme varlığın faydalı ömrünün daha kısa olması gerektiği sonucuna varabilir. Bu gibi durumlarda amortisman tutarı da değişecektir.

İşlem. İşletmenin pazarlama faaliyetlerinde kullandığı, 200.000 TL maliyetle kayıtlı olan ve 5 yıl faydalı ömrü bulunan bir taşıt aracı için, 3 yıl boyunca eşit tutarlar yöntemine göre amortisman ayrılmıştır. 4. yıl taşıt aracının motoru 40.000 TL+KDV bedelle peşin ödeme yapılarak yenilenmiştir. Yapılan harcama taşıtın faydalı ömrünü 2 yıl daha uzatmıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
1 . yıl	760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Gideri	40.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		40.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
2 . yıl	760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Gideri	40.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		40.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
3 . yıl	760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Gideri	40.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		40.000

3. yıl sonunda ayrılan toplam amortisman tutarı 120.000 TL, varlığın defter değeri ise 80.000 TL olacaktır.

İşlem. İşletmenin pazarlama faaliyetlerinde kullandığı, 200.000 TL maliyetle kayıtlı olan ve 5 yıl faydalı ömrü bulunan bir taşıt aracı için, 3 yıl boyunca eşit tutarlar yöntemine göre amortisman ayrılmıştır. 4. yıl taşıt aracının motoru 40.000 TL+KDV bedelle peşin ödeme yapılarak yenilenmiştir. Yapılan harcama taşıtın faydalı ömrünü 2 yıl daha uzatmıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	254 Taşıtlar	40.000	
	191 İndirilecek KDV	4.000	
	100 Kasa		44.000

İşlem. İşletmenin pazarlama faaliyetlerinde kullandığı, 200.000 TL maliyetle kayıtlı olan ve 5 yıl faydalı ömrü bulunan bir taşıt aracı için, 3 yıl boyunca eşit tutarlar yöntemine göre amortisman ayrılmıştır. 4. yıl taşıt aracının motoru 40.000 TL+KDV bedelle peşin ödeme yapılarak yenilenmiştir. Yapılan harcama taşıtın faydalı ömrünü 2 yıl daha uzatmıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
4 . yıl	760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Gideri	30.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		30.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
5 . yıl	760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Gideri	30.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		30.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
6 . yıl	760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Gideri	30.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		30.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
7 . yıl	760 Pazarlama Satış ve Dağıtım Gideri	30.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		30.000

Taşıtın motorunun yenilenmesi için yapılan 40.000 TL'lik harcama, varlığın defter değerini yeniden 120.000 TL'ye çıkarır. Dolayısıyla yeni amortisman matrahı 120.000 TL olacaktır. Ayrıca faydalı ömür 2 yıl daha uzadığı için yeni faydalı ömür $2+2=4$ yıl olacaktır. İşletme kalan 4 yıllık faydalı ömür boyunca 120.000 TL'lik maliyetin tamamını giderleştirmelidir. O halde yeni amortisman tutarı yıllık 30.000 TL olacaktır

MADDİ DURAN VARLIKLARIN ELDEN ÇIKARILMASI

Maddi duran varlıklar uzun süre işletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilse dahi çeşitli nedenlerle elden çıkarılabilir.

Satış

Beklenmedik
Nedenler

Kısmen Elden
Çıkarma

MADDİ DURAN VARLIKLARIN ELDEN ÇIKARILMASI

Maddi duran varlıklar uzun süre işletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilse dahi çeşitli nedenlerle elden çıkarılabilir.

Satış

Beklenmedik
Nedenler

Kısmen Elden
Çıkarma

Kullanılmak üzere satın alınan maddi duran varlıkların, faydalı ömrü içinde satışı, Tekdüzen Muhasebe Sistemi'ne göre beklenmedik bir durumdur. Dolayısıyla satış sonrası elde edilen kâr ya da zarar, olağandışı kâr ya da zarar olarak raporlanır. Ancak günümüz koşullarında maddi duran varlıkların satışı sık karşılaşılan, beklenen ve işletmecilik anlayışına uygun olan bir durumdur. Bu nedenle elde edilen kâr ya da zararın olağan kâr ya da zarar olarak raporlanması daha doğrudur.

İşlem. İşletme alış maliyeti 300.000 TL, birikmiş amortismanı 120.000 TL olan bir binasını 350.000 TL+KDV bedelle kredili olarak satmıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	127 Diğer Ticari Alacaklar	385.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar	120.000	
	252 Binalar		300.000
	391 Hesaplanan KDV		35.000
	649 Diğer Olağan Gelir ve Kârlar		170.000

Maddi duran varlık satıldığında maliyet bedeliyle kayıtlardan çıkarılır. Aynı şekilde ilgili varlık için ayrılan amortisman tutarı ters kayıtla kapatılır. Burada işletme defter değeri 180.000 TL olan bir varlığı, 350.000 TL'ye satmıştır. Dolayısıyla aradaki 170.000 TL'lik olumlu fark işletme açısından bir kârdır.

İşlem. İşletme alış maliyeti 300.000 TL, birikmiş amortismanı 120.000 TL olan bir binasını 140.000 TL+KDV bedelle kredili olarak satmıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	127 Diğer Ticari Alacaklar	154.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar	120.000	
	659 Diğer Olağan Gider ve Zararlar	40.000	
	252 Binalar		300.000
	391 Hesaplanan KDV		14.000

Maddi duran varlık satıldığında maliyet bedeliyle kayıtlardan çıkarılır. Aynı şekilde ilgili varlık için ayrılan amortisman tutarı ters kayıtla kapatılır. Burada işletme defter değeri 180.000 TL olan bir varlığı, 140.000 TL'ye satmıştır. Dolayısıyla aradaki 40.000 TL'lik olumsuz fark işletme açısından bir zarardır.

İşlem. İşletme alış maliyeti 300.000 TL, birikmiş amortismanı 120.000 TL olan bir binasını 180.000 TL+KDV bedelle kredili olarak satmıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	127 Diğer Ticari Alacaklar	198.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar	120.000	
	252 Binalar		300.000
	391 Hesaplanan KDV		18.000

Maddi duran varlık satıldığında maliyet bedeliyle kayıtlardan çıkarılır. Aynı şekilde ilgili varlık için ayrılan amortisman tutarı ters kayıtla kapatılır. Burada işletme defter değeri 180.000 TL olan bir varlığı, 180.000 TL'ye satmıştır. Dolayısıyla kâr ya da zarar oluşmamıştır.

MADDİ DURAN VARLIKLARI YENİLEME FONU

VUK 328. Madde

.....**satılan iktisadi kıymetlerin yenilenmesi**, işin mahiyetine göre zaruri bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa bu takdirde, satıştan tahassül eden (oluşan) kâr, yenileme giderlerini karşılamak üzere, pasifte geçici bir hesapta azami üç yıl süre ile tutulabilir. Her ne sebeple olursa olsun bu süre içinde kullanılmamış olan karlar üçüncü yılın vergi matrahına eklenir. Üç yıldan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi halinde bu kârlar o yılın matrahına eklenir.

Yukarıdaki esaslar dahilinde yeni değerlerin iktisabında kullanılan kâr, yeni değerler üzerinden bu kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlara mahsup edilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur.....

VUK 329. Madde

.....**alınan sigorta tazminatı** ile ziyaa, uğrayan malların yenilenmesi işin mahiyetine göre zaruri bulunur veya bu hususta işletmeyi idare edenlerce karar verilmiş ve teşebbüse geçilmiş olursa bu takdirde tazminat fazlası, yenileme giderlerini karşılamak üzere, pasifte geçici bir hesapta azami üç yıl süre ile tutulabilir. Bu süre içinde kullanılmamış olan tazminat farkları kara ilave olunur. Üç yıldan önce işin terki, devri veya işletmenin tasfiyesi halinde bu tazminat fazlası, o yılın matrahına eklenir.

Yukarıdaki esaslar dahilinde yeni değerlerin iktisabında kullanılan tazminat fazlası, yeni değerler üzerinden bu Kanun hükümlerine göre ayrılacak amortismanlara mahsup edilir. Bu mahsup tamamlandıktan sonra itfa edilmemiş olarak kalan değerlerin amortismanına devam olunur....

İşlem. İşletme alış maliyeti 300.000 TL, birikmiş amortismanı 120.000 TL olan bir binasını 350.000 TL+KDV bedelle kredili olarak satmıştır. İşletme satılan binanın yerine yenisini almayı planlamaktadır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	127 Diğer Ticari Alacaklar	385.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar	120.000	
	252 Binalar		300.000
	391 Hesaplanan KDV		35.000
	649 Diğer Olağan Gelir ve Kârlar		170.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	649 Diğer Olağan Gelir ve Kârlar	170.000	
	549 Özel Fonlar		170.000

Vergi Usul Kanunu'nda yer alan düzenlemeye göre, işletme elde ettiği 170.000 TL'yi kâr olarak yazmak yerine, bir öz kaynak hesabında 3 yıl süreyle bekletebilir ve vergi avantajı sağlayabilir.

İşlem b. İşletme planladığı üzere 500.000 TL+KDV bedelinde bir binayı bedelin tamamını banka yoluyla ödeyerek, yönetim binası olarak kullanmak üzere satın almıştır. Binanın faydalı ömrü 5 yıl, hurda değer önemsizdir. İşletme eşit tutarlar yöntemine göre amortisman ayırmaktadır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	252 Binalar	500.000	
	191 İndirilecek KDV	50.000	
	102 Bankalar		550.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
Dönem Sonu	549 Özel Fonlar	100.000	
1. yıl	257 Birikmiş Amortismanlar		100.000

İlk yıl ayrılacak olan 100.000 TL'lik amortisman gideri, 549 Özel Fonlar Hesabına kaydedilen 170.000 TL'den karşılanır.

İşlem b. İşletme planladığı üzere 500.000 TL+KDV bedelinde bir binayı bedelin tamamını banka yoluyla ödeyerek, yönetim binası olarak kullanmak üzere satın almıştır. Binanın faydalı ömrü 5 yıl, hurda değer önemsizdir. İşletme eşit tutarlar yöntemine göre amortisman ayırmaktadır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
Dönem Sonu	549 Özel Fonlar	70.000	
2. yıl	770 Genel Yönetim Giderleri	30.000	
	257 Birikmiş Amortismanlar		100.000

İkinci yıl ayrılacak olan 100.000 TL'lik amortisman giderinin 70.000 TL'lik kısmı, 549 Özel Fonlar Hesabına kaydedilen 170.000 TL'den karşılanır. Böylece 549 Özel Fonlar hesabı kapanmış olur.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
Dönem Sonu	770 Genel Yönetim Giderleri	100.000	
3. yıl	257 Birikmiş Amortismanlar		100.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
Dönem Sonu	770 Genel Yönetim Giderleri	100.000	
4. yıl	257 Birikmiş Amortismanlar		100.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
Dönem Sonu	770 Genel Yönetim Giderleri	100.000	
5. yıl	257 Birikmiş Amortismanlar		100.000

İşlem c. İşletme yenisini satın almak üzere sattığı binanın yerine üç yıl içinde yenisini satın almamıştır.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	549 Özel Fonlar	170.000	
	671 Önceki Dönem Gelir ve Kârlar		170.000

İşletme 549 Özel Fonlar hesabını kullanarak en fazla 3 yıl vergi avantajı sağlayabilir. Bu sürenin sonunda ilgili tutar bir gelir hesabına aktarılarak 3 yıl gecikmeli olarak vergilendirilmiş olur.

MADDİ DURAN VARLIKLARIN ELDEN ÇIKARILMASI

Maddi duran varlıklar uzun süre işletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilse dahi çeşitli nedenlerle elden çıkarılabilir.

Satış

Beklenmedik
Nedenler

Kısmen Elden
Çıkarma

Maddi duran varlıklar yangın, deprem, su baskını gibi beklenmedik nedenlerle kullanılamaz duruma gelebilir. Bu durumda işletme zarara uğrayacaktır. Ancak maddi duran varlık sigortalı ise, alınan sigorta tazminatı zararın bir kısmını karşılayabilir.

İşlem. İşletmenin faaliyetlerinde kullandığı ve 300.000 TL maliyetle kayıtlı olan kamyonet, kaza sonucu kullanılamaz hale gelmiştir. Kamyonetin 100.000 TL'lik kısmı itfa edilmiş (amortisman ayrılmış) durumdadır. Kamyonet sigortalı değildir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	257 Birikmiş Amortismanlar	100.000	
	689 Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar	200.000	
	254 Taşıtlar		300.000

İşlem. İşletmenin faaliyetlerinde kullandığı ve 300.000 TL maliyetle kayıtlı olan kamyonet, kaza sonucu kullanılamaz hale gelmiştir. Kamyonetin 100.000 TL'lik kısmı itfa edilmiş (amortisman ayrılmış) durumdadır. **Kamyonet sigortalıdır.** Sigorta şirketi 150.000 TL'yi iki ay içinde işletmeye ödeyecektir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	257 Birikmiş Amortismanlar	100.000	
	136 Diğer Çeşitli Alacaklar	150.000	
	689 Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar	50.000	
	254 Taşıtlar		300.000

İşlem. İşletmenin faaliyetlerinde kullandığı ve 300.000 TL maliyetle kayıtlı olan kamyonet, kaza sonucu kullanılamaz hale gelmiştir. Kamyonetin 100.000 TL'lik kısmı itfa edilmiş (amortisman ayrılmış) durumdadır. **Kamyonet sigortalıdır.** Sigorta şirketi 250.000 TL'yi iki ay içinde işletmeye ödeyecektir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	257 Birikmiş Amortismanlar	100.000	
	136 Diğer Çeşitli Alacaklar	250.000	
	254 Taşıtlar		300.000
	679 Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar		50.000

İşletme yeni bir taşıt almaya karar verirse VUK 328. Madde ve VUK 329. Maddelerde yer alan açıklamalar doğrultusunda elde ettiği kârı 549 Özel Fonlar hesabına aktararak 3 yıl süreyle vergi avantajı sağlayabilir.

MADDİ DURAN VARLIKLARIN ELDEN ÇIKARILMASI

Maddi duran varlıklar uzun süre işletme faaliyetlerinde kullanılmak üzere edinilse dahi çeşitli nedenlerle elden çıkarılabilir.

Satış

Beklenmedik
Nedenler

Kısmen Elden
Çıkarma

İşletme bazı durumlarda maddi duran varlıkları parçalı olarak satabilir. Örneğin satın alınan bir uçağın motoru ya da makinenin özel bir parçası elden çıkarılabilir. Bu durumda bu parçalar için ayrılan amortismanın da dikkate alınması gerekir.

İşlem. İşletme, 500.000 TL maliyetle kayıtlı olan ve faydalı ömrü biten uçağın motorunu yenilemiştir. Alınan yeni motor 900.000 TL+KDV bedelle edinilmiştir. Tutar için 8 ay vadeli bir çek düzenlenmiştir.

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	257 Birikmiş Amortismanlar	500.000	
	254 Taşıtlar		500.000

	Hesap Açıklaması	Borç	Alacak
	254 Taşıtlar	900.000	
	191 İndirilecek KDV	90.000	
	321 Borç Senetleri -İleri tarihli çekler		990.000

İşletme tamamı amorti edilen taşıtın parçasını kayıtlardan çıkarmış ve yeni parçayı kayıtlara eklemiştir.